

Briselē, 2026. gada 3. jūlijā
(OR. en)

11127/26

ECOFIN 917
UEM 321
SOC 446
EMPL 248
COMPET 861
ENV 837
EDUC 303
ENER 459
JAI 897
GENDER 134
JEUN 177
SAN 535
ECB
EIB

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	PADOMES IETEIKUMS par Lietuvas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

Pielikumā ir pievienots minētais Padomes ieteikuma projekts, kas ir pārskatīts un par ko ir panākta vienošanās dažādās Padomes komitejās un ko galīgajā redakcijā ir sagatavojusi Ekonomikas un finanšu komiteja, balstoties uz Komisijas priekšlikumu COM(2026) 215 final.

PADOMES IETEIKUMS

par Lietuvas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ¹, un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

tā kā:

- (1) Regulā (ES) 2024/1263 ir precizēts, ka ekonomikas pārvaldības sistēmas mērķi ir veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Regulā ir noteikts, ka Padome un Komisija Eiropas pusgada kontekstā veic daudzpusēju uzraudzību saskaņā ar Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) izklāstītajiem mērķiem un prasībām. Eiropas pusgads jo īpaši ietver konkrētām valstīm adresētu ieteikumu formulēšanu un to īstenošanas uzraudzību.
- (2) 2025. gada 25. novembrī Komisija pieņēma atzinumu par Lietuvas 2026. gada budžeta plāna projektu. Tajā pašā datumā Komisija uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma 2026. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Lietuva nebija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par cilvēkkapitālu Eiropas Savienībā, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2026. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ² Padome pieņēma 2026. gada 21. aprīlī un vienoto nodarbinātības ziņojumu un ieteikumu par cilvēkkapitālu – 2026. gada 9. martā.
- (3) Komisija 2025. gada 29. janvārī publicēja Konkurētspējas kompasu – stratēģisku satvaru, kura mērķis ir nākamajos piecos gados palielināt Savienības globālo konkurētspēju. Tajā ir noteikts, ka trīs pārmaiņu imperatīvi, proti, inovācija, dekarbonizācija un konkurētspēja, kā arī drošība, ir būtiski ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes pīlāri. Kopš Konkurētspējas kompasa publicēšanas tas ir izmantots Eiropas pusgada darbā, proti, ar tā palīdzību ir nodrošināts, ka dalībvalstu ekonomikas politika atbilst ES stratēģiskajiem mērķiem un ka tiek izveidota vienota pieeja ekonomikas pārvaldībai, kas visā Savienībā veicina ilgtspējīgu izaugsmi, inovāciju un noturību.

² OV C, C/2026/2434, 28.4.2026., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) 2026. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgads risinās vienlaikus ar Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) noslēguma posma īstenošanu ³. Atveseļošanas un noturības plāniem (ANP) līdztekus kohēzijas politikas finansējumam ir bijusi būtiska nozīme, lai rezultatīvi sasniegtu Eiropas pusgada politikas prioritātes, jo šie plāni bija nepieciešami, lai efektīvi pievērstos visām problēmām, kas konstatētas iepriekšējos ciklos konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtiskai to daļai, un Eiropas kohēzijas politikas finansētajās programmās bija jāņem vērā konkrētai valstij adresētie ieteikumi. Tuvojoties ANM darbības beigām, joprojām ir būtiski saglabāt un izmantot ANM ietvaros atbalstītās un īstenotās reformas un investīcijas, jo īpaši tās, kas palīdz risināt konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos konstatētās problēmas.
- (5) 2026. gada 3. jūnijā Komisija publicēja 2026. gada ziņojumu par Lietuvu. Tajā tika izvērtēts, kā Lietuva īstenojusi 2025. gada konkrētai valstij adresētos ieteikumus un kā tā īsteno ANP. Pamatojoties uz minēto izvērtējumu, ziņojumā par valsti tika identificētas visneatliekamākās problēmas, ar kurām saskaras Lietuva. Tajā bija arī novērtēts Lietuvas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķrādītāju sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības, kā arī sociālās atstumtības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) Padome 2025. gada 8. jūlijā pēc Komisijas novērtējuma un ieteikuma pieņēma ieteikumu, ar ko apstiprina Lietuvas valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu ⁴. Plāns aptver laikposmu 2025.–2029. gadam un atspoguļo fiskālo korekciju četru gadu garumā. Padome ieteica šādus neto izdevumu maksimālos pieauguma tempus: 6,1 % 2025. gadā, 5,2 % 2026. gadā, 4,8 % 2027. gadā, 4,5 % 2028. gadā un 4,3 % 2029. gadā, kas atbilst maksimālajam kumulatīvajam pieauguma tempam, kurš aprēķināts, atsaucoties uz 2024. gadu, proti, 6,1 % 2025. gadā, 11,6 % 2026. gadā, 17,0 % 2027. gadā, 22,3 % 2028. gadā un 27,5 % 2029. gadā.
- (7) Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā sekas ir eksistenciāls izaicinājums Eiropas Savienībai. Komisija ir aicinājusi dalībvalstis koordinēti pieprasīt Stabilitātes un izaugsmes pakta valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšanu, lai atbalstītu ES centienus panākt strauju un būtisku aizsardzības izdevumu palielinājumu ⁵, un Eiropadome 2025. gada 6. marta sanāksmē atzinīgi novērtēja šo priekšlikumu. Pēc Lietuvas lūguma Padome 2025. gada 8. jūlijā pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, kas ļauj Lietuvai novirzīties no ieteiktajiem neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem ⁶. Laikposms, kad tiek aktivizēta valsts izņēmuma klauzula (2025–2028), ļauj Lietuvai pārskatīt valdības izdevumu prioritātes vai palielināt valdības ieņēmumus, lai ilgtstoši lielāki aizsardzības izdevumi neapdraudētu fiskālo ilgtspēju vidējā termiņā.

⁴ Padomes Ieteikums (2025. gada 8. jūlijā), ar ko apstiprina Lietuvas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu (OV C, C/2025/3959, 20.8.2025., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj>).

⁵ Komisijas paziņojums “Iespējas rašana palielināt aizsardzības izdevumus Stabilitātes un izaugsmes pakta ietvaros”, Brisele, 19.3.2025., C(2025) 2000 final.

⁶ Padomes Ieteikums (2025. gada 8. jūlijs), ar ko Lietuvai ļauj novirzīties no neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem, kurus noteikusi Padome saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1263 (Valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšana) (OV C, C/2025/3969, 20.8.2025., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj>).

- (8) Lietuva 2026. gada 30. aprīlī iesniedza 2026. gada progresu ziņojumu ⁷, informējot par ieteikto neto izdevumu maksimālo pieauguma tempu ievērošanu un tādu reformu un investīciju īstenošanu, ar kurām reaģē uz galvenajām problēmām, kas konstatētas Eiropas pusgada konkrētai valstij adresētajos ieteikumos.
- (9) Reālā IKP pieaugums 2025. gadā bija 2,9 %, un SPCI inflācija bija 3,4 %. Komisijas 2026. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2026. gadā palielināsies par 3,0 % un 2027. gadā par 2,1 %, taču SPCI inflācija 2026. gadā plānota 4,4 % apmērā un 2027. gadā 2,7 % apmērā.
- (10) Saskaņā ar *Eurostat* sniegtajiem datiem ⁸ Lietuvas vispārējās valdības budžeta deficīts pieauga no 1,3 % no IKP 2024. gadā līdz 1,8 % no IKP 2025. gadā, galvenokārt lielāku sociālo pārvedumu un publiskā sektora algu palielinājuma dēļ. Pamatojoties uz politikas pasākumiem, kas bija zināmi prognozes termiņa datumā, Komisijas 2026. gada pavasara prognozē paredzēts, ka deficīts 2026. gadā būs 2,2 % no IKP un 2027. gadā – 2,7 % no IKP. Deficīta pieaugumu 2026. un 2027. gadā nosaka izdevumu daļa, jo īpaši lielāki izdevumi valsts investīcijām (2026. gads), aizsardzībai (2027. gads) un sociālajiem pārvedumiem un procentu maksājumiem (abi gadi).

⁷ 2026. gada progresu ziņojumi ir pieejami https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁸ *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2026.

- (11) Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja ⁹, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2025. gadā bija ekspansīva, proti, 1,4 % no IKP. Tiek prognozēts, ka 2026. gadā tā būs ekspansīva, proti, 1,0 % no IKP, bet 2027. gadā – ierobežojoša, proti, 0,4 % no IKP.
- (12) Saskaņā ar *Eurostat* sniegtajiem datiem ¹⁰ Lietuvas vispārējās valdības parāds pieauga no 38,0 % no IKP 2024. gada beigās līdz 39,5 % no IKP 2025. gada beigās. Parāda attiecības pieaugums 2025. gadā galvenokārt saistīts ar atlikumu un plūsmu korekciju. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2026. gada pavasara prognozē paredzēts, ka parāda attiecība pret IKP līdz 2026. gada beigām palielināsies līdz 44,6 % un līdz 2027. gada beigām – līdz 48,4 %. Lietuvas valsts parāda pieaugumu nosaka ievērojamas atlikumu un plūsmu korekcijas, kas galvenokārt saistītas ar sociālā nodrošinājuma fondu pārpalikumiem, kuru rezultātā uzkrājas aktīvi, nevis tiek atmaksāti parādi un priekšfinansēti aizsardzības izdevumi, kā arī palielinās deficīts.
- (13) Saskaņā ar *Eurostat* datiem ¹¹ kopējie vispārējās valdības aizsardzības izdevumi Lietuvā 2025. gadā bija 2,7 % no IKP, kas atbilst pieaugumam par 1,2 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar 2021. gada gadu. Saskaņā ar Komisijas 2026. gada pavasara prognozi tie 2026. gadā būs 2,9 % no IKP, kas atbilst pieaugumam par 1,5 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar 2021. gadu ¹².

⁹ Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Tās mērķis ir novērtēt ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem.

¹⁰ *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2026.

¹¹ *Eurostat*, valdības izdevumi pēc valdības funkciju klasifikācijas (*COFOG*).

¹² NATO aizsardzības izdevumu definīcija atšķiras no valdības funkciju klasifikācijā (*COFOG*) lietotās aizsardzības izdevumu definīcijas. Turklāt atšķirības varētu izraisīt arī izdevumu, jo īpaši ar militāro ekipējumu saistītu izdevumu, ierakstīšanas laiks, tāpēc ka NATO pārskatos netiek ievēroti nacionālo kontu noteikumi par ierakstīšanas laiku.

- (14) Savienība joprojām saskaras ar energoapgādes traucējumu un paaugstināta cenu svārstīguma risku, ko saasina ģeopolitiskā spriedze, kura ietekmē globālos naftas un gāzes tirgus. 2022.–2023. gada enerģētiskās krīzes laikā gūtā pieredze liecina, ka plaši pasākumi, kas nav mērķorientēti, rada lielas fiskālās izmaksas un ir sociāli un ekonomiski neefektīvi. Kopš 2026. gada februārī sākās karš Tuvajos Austrumos, Lietuva ir pieņēmusi vairākus fiskālās politikas pasākumus, lai mazinātu augsto enerģijas cenu ietekmi uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem ¹³. Tie ietver dīzeļdegvielas akcīzes nodokļa samazinājumu, kas nav mērķorientēts, un mērķorientētu akcīzes nodokļa samazinājumu lauksaimniecības dīzeļdegvielai, abus piemērojot no 2026. gada 16. aprīļa līdz 15. jūnijam. Saskaņā ar Komisijas 2026. gada pavasara prognozi šo pasākumu fiskālās izmaksas 2026. gadā būs mazākas par 0,1 % no IKP. Komisija lēš, ka šiem pasākumiem, ja tie paliktu spēkā līdz 2026. gada beigām, fiskālās izmaksas 2026. gadā sasniegs 0,1 % no IKP.
- (15) Pamatojoties uz Komisijas aprēķiniem, neto izdevumi Lietuvā 2025. gadā pieauga par 10,5 %. Neto izdevumu pieaugums 2025. gadā ir lielāks par ieteikto maksimālo pieauguma tempu un atbilst novirzei 1,5 % apmērā no IKP gada griezumā. Ņemot vērā valsts izņēmuma klauzulas nodrošināto elastību lielākiem aizsardzības izdevumiem, neto izdevumu kumulatīvā novirze ir 0,3 % apmērā no IKP.

¹³ Tas atspoguļo situāciju Komisijas 2026. gada pavasara prognozes termiņa datumā (2026. gada 4. maijs).

- (16) Pamatojoties uz Komisijas aprēķiniem, tiek prognozēts, ka neto izdevumi Lietuvā 2026. gadā pieaugs par 7,2 % un 2025. un 2026. gada kumulatīvais pieaugums būs 18,4 %. Neto izdevumu prognozētais pieaugums 2026. gadā ir lielāks par ieteikto maksimālo pieauguma tempu un atbilst novirzei 0,7 % apmērā no IKP gada griezumā. Aplūkojot 2025. un 2026. gadu kopā, tiek prognozēts, ka neto izdevumu kumulatīvais pieauguma temps arī pārsniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu, kas kumulatīvā izteiksmē atbilst novirzei 2,2 % apmērā no IKP. Ņemot vērā valsts izņēmuma klauzulas nodrošināto elastību lielākiem aizsardzības izdevumiem un aplūkojot kopā 2025. un 2026. gadu, neto izdevumu kumulatīvā novirze ir 0,7 % apmērā no IKP.
- (17) Vispārējās valdības nodokļu ieņēmumi joprojām ir zemi salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, proti, 33,3 % no IKP 2024. gadā salīdzinājumā ar 40,4 % ES. Konkrētāk, ieņēmumi no regulāriem nekustamā īpašuma un vides nodokļiem, kas mazāk kaitē izaugsmei, Lietuvā joprojām ir zemi, proti, attiecīgi 0,3 % un 1,8 % no IKP salīdzinājumā ar 0,9 % un 2,1 % ES. Lai gan nesenā atkārtotā nekustamā īpašuma nodokļa reforma uzlaboja kadastrālo vērtību atjaunināšanu tirgus cenām, tās ieņēmumu potenciālu joprojām ierobežo augstais atbrīvojuma sliekšnis attiecībā uz galvenajām dzīvesvietām un ierobežotā likmju progresivitāte. Tajā pašā, neskatoties uz pozitīvajām izmaiņām, ko ieviesa 2026. gada nodokļu reforma, laikā nodokļu sistēma joprojām pieļauj nodokļu arbitražu starp nodarbinātību, pašnodarbinātību un dažiem inkorporētiem uzņēmējdarbības veidiem, radot izkropļojumus, samazinot progresivitāti un vājinot ieņēmumu iekasēšanu. Lai gan progress nodokļu administrācijas digitalizācijā un plaši izmantotā elektroniskā iesniegšana un iepriekš aizpildītas deklarācijas ir palīdzējušas 2024. gadā samazināt PVN saistību neizpildi līdz 13,2 %, joprojām pastāv atbilstības problēmas, un ēnu ekonomika joprojām pārsniedz ES vidējo rādītāju. Neskatoties uz progresu fosilā kurināmā subsīdiju pakāpeniskā izbeigšanā, joprojām ir spēkā vairāki nemērķorientēti atbalsta pasākumi, tostarp samazināti akcīzes nodokļi dabasgāzei, ko izmanto apkurei, un preferenciāls nodokļu režīms konkrētiem fosilā kurināmā lietojumiem. Jo īpaši varētu uzskatīt, ka prioritāte ir pakāpeniski atcelt fosilā kurināmā subsīdijas, kas mērķtiecīgi nemazina enerģētisko nabadzību un nenovērš patiesas bažas par energoapgādes drošību, kavē elektrifikāciju un nav būtiskas rūpniecības konkurētspējai.

- (18) Neraugoties uz nesenajiem palielinājumiem, publiskie izdevumi veselības un ilgtermiņa aprūpei, sociālajai aizsardzībai un vispārējiem sabiedriskajiem pakalpojumiem joprojām ir krietni zemāki par ES vidējo rādītāju, ierobežojot savlaicīgu un vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem. Saskaņā ar *Eurostat* datiem ¹⁴ 2024. gadā izdevumi sociālajai aizsardzībai bija 14,7 % no IKP salīdzinājumā ar 19,6 % ES, savukārt veselības aprūpes izdevumi bija 5,8 % no IKP salīdzinājumā ar 7,4 % ES un ilgtermiņa aprūpe – 1,0 % salīdzinājumā ar 1,7 % ES. Izdevumi par vispārējiem sabiedriskajiem pakalpojumiem ¹⁵ joprojām bija strukturāli zemi, proti, 3,6 % no IKP, kas ir viens no zemākajiem līmeņiem ES. Veselības aprūpes jomā pastāvīgi nepietiekamas investīcijas, tostarp infrastruktūrā, joprojām negatīvi ietekmē piekļuvi, kvalitāti un rezultātus. Veselības aprūpes iestāžu finansēšanas modelis nav efektīvs, jo ieņēmumi no veselības apdrošināšanas iemaksām joprojām ir strukturāli nepietiekami, lai segtu veselības aprūpes pakalpojumu pieprasījumu un izmaksas, tādējādi palielinot Valsts veselības apdrošināšanas fonda deficītu, veselības aprūpes iestāžu parādus, neapmierinātas veselības aprūpes vajadzības un vienu no lielākajiem pacientu personīgajiem maksājumiem ES, un trešdaļa no šiem maksājumiem ir par zālēm un zobārstniecību. Sociālās aizsardzības jomā zemie izdevumi joprojām ierobežo pārvedumu ietekmi uz nabadzības mazināšanu, savukārt sociālo pakalpojumu sniegšanā joprojām pastāv nepilnības, arī pašreizējā finansēšanas modeļa vājuma dēļ. Lai gan Lietuva ievērojamu daļu sociālo pakalpojumu finansē no valsts budžeta un plāno ieviest individualizētus sociālo pakalpojumu grozus, kas nosaka minimālo finansējuma līmeni, sociālie pakalpojumi, ko finansē no pašvaldību budžetiem, pašvaldībās joprojām ir nevienmērīgi, nav pilnībā atbilstoši faktiskajam pieprasījumam, un tiem bieži vien ir raksturīgs ilgs gaidīšanas laiks un nepietiekams pašvaldību finansējums.

¹⁴ *Eurostat*, valdības izdevumi pēc valdības funkciju klasifikācijas (*COFOG*).

¹⁵ Saskaņā ar *COFOG* klasifikāciju “vispārējie sabiedriskie pakalpojumi” attiecas uz valdības vispārējās darbības izdevumiem, tostarp centrālās pārvaldes, likumdošanas un izpildstruktūru, fiskālo lietu un ārlietu, valsts parāda darījumu un vispārējo pārvedumu starp valdības līmeņiem izdevumiem.

- (19) Joprojām ir būtiski sistemātiski, jēgpilni un savlaicīgi iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību Savienības finansēšanas instrumentu sekmīgā īstenošanā, kā arī Eiropas pusgada kontekstā.
- (20) Lietuvā kohēzijas politikas programmu īstenošana, kas ietver atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) un Kohēzijas fonda (KF), pārsniedz ES līmeņa vidējo tempu gan projektu atlases, gan maksājumu ziņā. Ir svarīgi saglabāt pašreizējo tempu, vienlaikus maksimāli palielinot investīciju ietekmi uz vietas. Lietuva jau veic pasākumus saskaņā ar savām kohēzijas politikas programmām, lai palielinātu konkurētspēju un paātrinātu izaugsmi. Tomēr dažās jomās var būt nepieciešama intensīvāka īstenošana, tostarp tajās, kas saistītas ar pastāvīgām reģionālām atšķirībām, inovācijas sniegumu ārpus lielākajiem pilsētu centriem, transporta dekarbonizāciju un sabiedrisko pakalpojumu pieejamību, jo īpaši lauku apvidos. Tajā pašā laikā Lietuvai ir jāpaātrina TPF īstenošana, jo līdzekļi ir jāizmaksā līdz 2026. gada beigām. Ir būtiski nodrošināt, ka ātri un efektīvi tiek īstenotas jaunās investīcijas, ko Lietuva identificējusi kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatīšanā, jo īpaši tās, kas saistītas ar piecām Vidusposma pārskatīšanas regulā ¹⁶ noteiktajām prioritātēm.

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/1914 (2025. gada 18. septembris), ar ko groza Regulas (ES) 2021/1058 un (ES) 2021/1056 attiecībā uz īpašiem pasākumiem stratēģisku problēmu risināšanai vidusposma pārskatīšanas kontekstā.

- (21) Lietuva kā valsts pie ES ārējās austrumu robežas saskaras ar papildu problēmām, kas kavē tās ekonomiskās un sociālās attīstības izredzes, jo pašreizējās strukturālās problēmas saasinās. Krievijas agresijas kara pret Ukrainu ietekme palielina spiedienu uz drošību, traucē pārrobežu saimniecisko darbību un samazina investīciju pievilcību, kā arī vēl vairāk ierobežo piekļuvi finansējumam. Cilvēku un kritiskās infrastruktūras drošības apsvērumu dēļ ir vajadzīgas investīcijas civilajā aizsardzībā, sagatavotībā un militārajā mobilitātē visā valstī, kas varētu pavērt iespējas reģionu ekonomikai un vienlaikus radīt papildu spiedienu uz sabiedrisko pakalpojumu finansēšanu.
- (22) Lietuva saskaras ar vairākām problēmām, kas saistītas ar finansējuma pieejamības uzlabošanu maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), inovācijas spēju stiprināšanu, energoefektivitātes un atjaunīgās enerģijas apguves veicināšanu, sociālās aizsardzības un veselības aprūpes sistēmu stiprināšanu un izglītības un darba tirgum būtisku prasmju atšķirību novēršanu.

- (23) Banku nozare atbilstoši ES standartiem joprojām ir spēcīga, taču piekļuvi finansējumam kavē liela nevēlēšanās uzņemties risku un strukturāli ierobežojumi. Neraugoties uz lielo likviditāti un noguldījumiem, bankas samērā nelielu daļu pārvērš aizdevumos, atspoguļojot pastāvīgo neefektivitāti. Tajā pašā laikā Lietuvas kapitāla tirgi joprojām ir sekli un nelikvidi, neraugoties uz centieniem veicināt reģionālo integrāciju ar Igauniju un Latviju. *Nasdaq Vilnius* tirgus kapitalizācija ir aptuveni 6,2 % no IKP (2025. gada 3. ceturksnis), kas ir krietni zem līmeņa pirms 2009. gada (30 %) un ES vidējā rādītāja (69,9 %), un to ierobežo mazs biržā kotēto uzņēmumu skaits, kas ierobežo investīciju iespējas un vietējā kapitāla piesaistīšanu. Turklāt Lietuvas parlaments (Seimas) 2025. gada jūnijā grozīja Likumu par pensiju uzkrāšanu, aizstājot automātisku uzņemšanu otrajā līmenī ar brīvprātīgu dalību un ļaujot plašā mērogā daļēji un pilnībā izņemt pensiju uzkrājumus. Šīs izmaiņas ir ievērojami samazinājušas līdzdalību (par 38 % 2026. gada 1. ceturksnī) un vēl vairāk samazinājušas Lietuvas jau tā ļoti zemo uzkrājumu līmeni pensiju fondos, kas 2024. gada beigās pirms reformas bija 12,2 % no IKP.

- (24) Lietuvā joprojām ir mērens inovatīvas darbības līmenis, kas atpaliek no ES vidējā rādītāja vairākos pētniecības un inovācijas rādītājos. Lai gan publiskie ieguldījumi pētniecībā un izstrādē ir uz pareizā ceļa, lai sasniegtu valsts mērķus, pētniecības un izstrādes intensitāte Lietuvā (aptuveni 1 % no IKP) ir krietni zem ES vidējā rādītāja (2,24 %), galvenokārt tāpēc, ka uzņēmumu investīcijas pētniecībā un izstrādē ir zemas (viena trešdaļa no ES vidējā rādītāja). Tāpat patentu pieteikumu skaits joprojām ir trīs reizes mazāks par ES vidējo rādītāju. Lai gan Lietuva nodrošina dāsnus nodokļu stimulus pētniecībai un izstrādei, to ieviešana MVU vidū joprojām ir ierobežota. Lai pārskatītu un racionalizētu nodokļu stimulus, Ekonomikas un inovācijas ministrija ir ierosinājusi reformu, kuras mērķis ir vienkāršot pieteikšanās procesu šādu stimulu saņemšanai, taču tā vēl nav nobalsojusi valdībā. Lai vēl vairāk veicinātu privātās investīcijas pētniecībā un izstrādē, Lietuva varētu papildus precizēt nodokļu stimulus, lai atbalstītu jaunus uzņēmumus, kas joprojām cieš zaudējumus.
- (25) Terciārās izglītības apguve zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātikas (*STEM*) jomās joprojām ir zema (25 % salīdzinājumā ar ES mērķrādītāju, kas ir 32 %), un pastāv lielas dzimumu atšķirības (sievietes veido tikai 27,3 % no *STEM* studentiem salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, kas ir 32,2 %). Apvienojumā ar augstiem priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājiem un salīdzinoši zemu *STEM* absolventu apguvi darba tirgū tas veicina pastāvīgu darbaspēka trūkumu galvenajās pārkārtošanās un izaugsmes nozarēs, jo īpaši informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nozarē. Lai gan studentiem reģionos ārpus Kauņas un Viļņas ir ieviestas papildu *STEM* stipendijas, ir vajadzīgi turpmāki mērķtiecīgi pasākumi, lai stimulētu pieteikšanos, novērstu dzimumu nevienlīdzību un samazinātu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājus.

- (26) Lietuvas publiskā un privātā sektora zinātnisko koppublicāciju īpatsvars ir zemākais ES, savukārt uzņēmumu finansētā publiskajā sektorā īstenotā pētniecība un izstrāde veido vienu trešdaļu no ES vidējā rādītāja, un abi šie rādītāji liecina par vāju saikni starp zinātni un uzņēmējdarbību. Svarīgs veicinošs faktors ir publiskās zinātniskās bāzes strukturālais un institucionālais trūkums, jo pētniecības un inovācijas spējas ir izklaidētas starp daudzām universitātēm un pētniecības iestādēm. Lietuva plāno veikt visaptverošu visas publiskās pētniecības bāzes – universitāšu, koledžu un pētniecības institūtu – darbības rezultātu novērtējumu. Tomēr šā novērtējuma īstenošana sāksies 2028. gadā. Turklāt, lai gan Lietuvas pašreizējais intelektuālā īpašuma (IĪ) režīms pieļauj dalītas īpašumtiesības starp universitātēm un uzņēmumiem, uzņēmumi ne vienmēr ir informēti par šo elastīgo režīmu, kas kavē zinātnes un uzņēmumu sadarbību.
- (27) Reģionālās atšķirības Lietuvā joprojām ir ievērojamas un palielinās, jo Viļņā un dažās lielākās pilsētās ir koncentrēti iedzīvotāji, lielāki ienākumi un kvalitatīvi sabiedriskie pakalpojumi, savukārt citi apgabali, jo īpaši lauku apvidi, atpaliek. Lai gan ir nostiprināts juridiskais pamats pašvaldību savstarpējai sadarbībai, praksē sadarbība joprojām ir ierobežota un sadrumstalota, un to ierobežo nepietiekami attīstīti izmaksu dalīšanas mehānismi, nevienlīdzīgas administratīvās spējas un augsta fiskālā centralizācija. Līdz šim īstenošana lielā mērā ir bijusi balstīta uz *ad hoc* nolīgumiem, deleģēšanas vai līgumu slēgšanas modeļiem un nozaru pasākumiem, nevis uz sistemātisku satvaru ilgstošai kopīgu pakalpojumu sniegšanai vairākās pašvaldībās. Spēcīgāks institucionālais atbalsts apvienojumā ar atbilstošiem stimuliem palīdzētu apvienot resursus, uzlabot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu un infrastruktūru un piesaistīt investīcijas mazāk attīstītajiem reģioniem.

- (28) Lietuva ir panākusi progresu iekšzemes atjaunīgās enerģijas jaudas paplašināšanā, kas salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās par vairāk nekā 30 % līdz 6121 MW 2025. gadā, ko veicināja spēcīgs saules un sauszemes vēja enerģijas pieaugums. Valsts ir arī paplašinājusi decentralizētu atjaunīgās enerģijas ražošanu. Lietuva virzās uz priekšu, lai samazinātu atkarību no importētās elektroenerģijas, taču joprojām pastāv problēmas saistībā ar sistēmas elastības paplašināšanu un atjaunīgās enerģijas projektu tirgus integrācijas nodrošināšanu. Tas pakļauj valsti ārējām cenu svārstībām un pastiprina nepieciešamību aizsargāt kritisko infrastruktūru, lai novērstu iespējamās piegādes riskus. Lietuva ir nostiprinājusi savu elektroenerģijas sistēmu, tostarp veicot reformas, lai racionalizētu atļauju piešķiršanu, investīcijas pārvades infrastruktūrā un uzturēšanā, kā arī sinhronizāciju ar kontinentālās Eiropas sinhrono zonu. Tomēr tīkla jaudas, sistēmas elastības un pārrobežu starpsavienojumu ierobežojumi joprojām ierobežo atjaunīgās enerģijas integrāciju un veicina cenu svārstīgumu.
- (29) Dzīvojamo ēku enerģijas patēriņš turpina palielināties, jo dzīvojamo ēku fonda paplašināšana un esošo ēku grīdas platības palielināšanās atsver renovācijas pasākumu radītos efektivitātes ieguvumus. Siltumapgāde un aukstumapgāde veido 79 % no dzīvojamo ēku enerģijas patēriņa, kas joprojām lielā mērā ir balstīta uz dabasgāzi, pat pieaugot atjaunīgo energoresursu izplatībai. Neraugoties uz pēdējos gados veiktajiem ievērojamajiem centieniem uzlabot ēku renovācijas koordināciju un virzību uz priekšu, pastāv risks, ka Lietuva nerasniegs savu mērķi līdz 2030. gadam samazināt primārās enerģijas patēriņu par 15 %, kas savukārt kavē progresu saistībā ar enerģētiskās drošības un enerģētiskās nabadzības problēmu risināšanu. Ir jāturpina un jāpaātrina ēku renovācijas izvēršana, lai samazinātu enerģijas pieprasījumu un siltumapgādes un aukstumapgādes izmaksas. Pasākumu īstenošana šajā sakarā saskaras ar strukturālām problēmām, tostarp nepilnībām īstenošanā, piemēram, darbaspēka trūkumu, kas būs jārisina.

- (30) Lietuva saskaras ar problēmām pārejā uz aprites ekonomiku un neto nulles emisiju industriju. Progress atkalizmantošanas un reciklēšanas jomā ir apstājies, un apstrāde joprojām ir koncentrēta atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas zemākajos līmeņos. Resursu produktivitāte Lietuvā ir divas reizes zemāka par ES vidējo rādītāju un ceturtā zemākā ES, ietekmējot nozaru resursu efektivitāti un ražošanas izmaksas. Materiālu apritīgas izmantošanas rādītājs ir trīs reizes zemāks par ES vidējo rādītāju un pēdējo 10 gadu laikā ir saglabājies tādā pašā līmenī. Rūpniecība Lietuvā nav būtisks emisiju avots, bet tās emisiju intensitāte ir gandrīz divreiz lielāka par ES vidējo rādītāju. Tomēr trūkst saskaņotas pieejas rūpnieciskās ražošanas dekarbonizācijas, aprites metožu un neto nulles emisiju tehnoloģiju veicināšanai, apvienojot politikas stimulus un finansēšanas mehānismus. Tajā pašā laikā rūpniecības restrukturizāciju varētu apvienot ar pāreju uz pilnīgāku aprites ekonomiku, jo īpaši iepakojuma, būvmateriālu un bioekonomikas vērtības ķēžu jomā. Lietuvas piegādes ķēdes ir vairāk atkarīgas no ekosistēmu pakalpojumiem nekā vidēji ES, savukārt transporta infrastruktūras neaizsargātība pret riskiem, kas saistīti ar klimatu, ir viena no augstākajām ES. Tāpēc investīcijas dabas kapitāla aizsardzībā un klimatadaptācijā ir svarīgas ekonomikas konkurētspējai.

- (31) Transporta emisijas Lietuvā joprojām ir pastāvīgi augstas, un autotransports 2024. gadā veidoja 44 % no kopīgo centienu emisijām. Neraugoties uz sākotnējiem pasākumiem, kuru mērķis ir palielināt ilgtspējīga transporta izmantošanu, pasažieru pārvadājumiem ir raksturīga ārkārtīgi liela atkarība no automobiļiem, proti, 2024. gadā 92,1 % braucienu tika veikti ar privātiem transportlīdzekļiem. Šo privāto transportlīdzekļu izmantošanu uztur viens no vecākajiem un piesārņojošākajiem automobiļu parkiem ES, kur vairāk nekā 27 % transportlīdzekļu ir vismaz 20 gadus veci un 63,4 % joprojām tiek darbināti ar dīzeļdegvielu. Tīrāku alternatīvu ieviešana joprojām ir lēna, jo 2024. gadā jaunreģistrēti akumulatoru baterijas elektrotransportlīdzekļi veidoja tikai 5,9 % no tirgus, kas ir ievērojami mazāk par ES vidējo rādītāju 13,6 %. Fiskālie šķēršļi, piemēram, ikgadēja automobiļu piesārņojuma nodokļa neesamība, joprojām attur no autoparka atjaunošanas, savukārt tas, ka lielas noslodzes transportlīdzekļiem netiek ieviesta elektroniska nodeva, kavē zaļo kravu alternatīvu ieviešanu. Turpinās centieni uzlabot sabiedriskā transporta koordināciju un pievilcību, bet tie vēl nav izraisījuši būtisku modālo pārvirzi. Sabiedriskā transporta izmantošanu kavē slikta starppašvaldību savienojamība un sadrumstalota plānošana. Dzelzceļa transportam joprojām ir neizmantots dekarbonizācijas potenciāls, tomēr tā ietekmi uz vidi ierobežo zems elektrifikācijas līmenis 7,9 % apmērā salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 56,9 %. Lai gan tādi projekti kā *Kaišiadorys-Klaipēda* līnijas elektrifikācija virzās uz priekšu, pārrobežu *Rail Baltica* projekts kavējas, un nav paredzams, ka tas tiks pabeigts pirms 2030. gada.
- (32) Lietuvas veselības aprūpes sistēmai ir raksturīgs augsts ārstējamu slimību izraisītas un novēršamas mirstības līmenis, savukārt jaundzimušo paredzamais mūža ilgums ir zemāks par ES vidējo rādītāju. Valsts veselības aprūpes rezultātiem ir raksturīgs arī augstāks darbaspējas vecuma mirstības rādītājs nekā vidēji ES, un ievērojamai daļai iedzīvotāju ir grūtības piekļūt kvalitatīviem veselības aprūpes pakalpojumiem. Turklāt veselības aprūpes sistēmu ietekmē veselības aprūpes darbinieku nepietiekamība, jo īpaši attālos reģionos, un novecojoši aprūpes jomas darbinieki. Aprūpes pieejamību ierobežo arī ārstu nevienmērīgais ģeogrāfiskais sadalījums un salīdzinoši zemais ģimenes ārstu atalgojums. Turklāt ilgtermiņa aprūpes (ITA) sistēma saskaras ar būtiskām problēmām, proti, uz 100 personām vecumā no 65 gadiem ir mazs ilgtermiņa aprūpes darbinieku skaits, un visaptverošais un integrētais ilgtermiņa aprūpes modelis joprojām tiek īstenots.

- (33) Lai gan tiek īstenotas nesenās reformas, tostarp minimālo ienākumu reforma, Lietuva joprojām saskaras ar būtiskām problēmām ienākumu nevienlīdzības, nabadzības un sociālās atstumtības novēršanā, un progress līdz šim joprojām ir ierobežots. 2025. gadā nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku īpatsvars otro gadu pēc kārtas palielinājās līdz 26,3 %, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju, tādējādi būtiski apdraudot Lietuvas 2030. gada nabadzības samazināšanas mērķrādītāju. Ienākumu nevienlīdzības līmeņa atšķirība joprojām ir arī viena no augstākajām ES. Tas īpaši skar neaizsargātas grupas, jo īpaši personas ar invaliditāti, kuru nabadzības vai sociālās atstumtības risks joprojām ir visaugstākais ES, cilvēkus vecumā no 65 gadiem un cilvēkus, kas dzīvo lauku un attālos reģionos. Šīs problēmas norāda uz trūkumiem sociālās aizsardzības (tostarp pensiju) sistēmas aptvērumā, atbilstībā un efektivitātē. Neraugoties uz nelielu atgūšanos 2025. gadā, sociālo pabalstu ietekme uz nabadzības mazināšanu joprojām ir ierobežota. Galveno pabalstu adekvātums joprojām ir zems, jo vidējie bezdarbnieka pabalsti, vecuma pensijas un sociālā palīdzība joprojām ir zem nabadzības sliekšņa, savukārt aptvēruma atšķirības joprojām pastāv, jo īpaši pašnodarbināto vidū. Nesenās izmaiņas otrā līmeņa pensiju shēmā, tostarp automātiskās uzņemšanas izbeigšana un izstāšanās iespēju paplašināšana, var vēl vairāk vājināt pensiju adekvātumu nākotnē. Starp pašvaldībām joprojām pastāv būtiskas teritoriālās atšķirības piekļuvē sociālajiem pakalpojumiem. Sociālo pakalpojumu sniegšana joprojām ir nevienmērīga, savukārt to finansējums ir pārāk atkarīgs no ES līdzekļiem un nav pietiekami saskaņots ar vietējo pieprasījumu. Šos trūkumus pastiprina visaptverošu vietējā līmeņa datu, centralizētas datubāzes un efektīvas centralizētas sociālo pakalpojumu uzraudzības sistēmas trūkums, kas ierobežo sociālo pakalpojumu sniegšanas pārraudzību, plānošanu un pārvaldību visā valstī.

- (34) Lietuva joprojām saskaras ar ļoti lielu skaitu sociālo mājokļu pieteikumu iesniedzēju un ilgu gaidīšanas laiku. 2025. gadā gaidīšanas sarakstos bija 10 750 ģimenes, un 2025. gadā vidējais gaidīšanas laiks sociālo mājokļu saņemšanai bija 5,53 gadi. Lai gan ir paredzētas ievērojamas ES finansējuma summas, lai uzlabotu piekļuvi sociālajiem mājokļiem un to kvalitāti, paredzams, ka šie centieni šo problēmu risinās tikai daļēji. Tas uzskatāmi parāda nepieciešamību pēc turpmākiem pasākumiem, tostarp papildu mājokļu būvniecības un atbilstošas sociālā politikas, lai nodrošinātu, ka sociālie mājokļi atbilst kvalitātes un drošības pamatstandartiem un ir pieejami mazāk aizsargātām grupām.
- (35) Ņemot vērā cilvēkkapitāla izšķirošo nozīmi Savienības konkurētspējas un stratēģiskās autonomijas uzlabošanā, Padome 2026. gadā ieteica dalībvalstīm rīkoties, lai steidzami risinātu savas ar cilvēkkapitālu saistītās strukturālās problēmas prasmju, izglītības un mācību jomā, kuras kavē konkurētspēju. Lietuvai adresētie 2026. gada ieteikumi var palīdzēt īstenot Padomes ieteikumu par cilvēkkapitālu Savienībā.
- (36) Lietuvas vispārējās izglītības sistēma saskaras ar pastāvīgām problēmām, tostarp nevienlīdzību un ievērojamām atšķirībām starp pilsētām un laukiem. Lauku apvidos ir zemāka līdzdalība agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, kā arī sliktāki izglītības rezultāti. Lai gan ANM finansētās iniciatīvas, piemēram, Tūkstošgades skolu programma, dažās skolās ir uzlabojušas iekļautību un mācību rezultātus, nesenie politikas pielāgojumi, kas ļauj lauku ģimnāziju klasēs būt mazākam skaitam skolēnu, var apdraudēt skolu tīkla kvalitātes, taisnīguma un efektivitātes uzlabošanas progresu.

- (37) Skolotāja profesijā ir pastāvīgs darbinieku trūkums, jo īpaši lauku apvidos un *STEM* disciplīnās. Tā kā gandrīz puse jauno skolotāju plāno pamest profesiju piecu gadu laikā un tā kā ES zemākā līmeņa vidējās izglītības skolās ir vislielākais vecāka gadagājuma skolotāju īpatsvars, izglītības sistēma saskaras ar ievērojamām problēmām. Lai novērstu darbinieku trūkumu, būtiski ir mērķtiecīgi pasākumi skolotāju piesaistīšanai un noturēšanai.
- (38) Darbaspēka trūkums tādās svarīgās nozarēs kā veselības aprūpe, valsts pārvalde, transports un finanses liecina par trūkumiem pašreizējā prasmju apguves sistēmā. Lietuvas profesionālā izglītība un apmācība (PIA) joprojām nav pietiekami pievilcīga, un tas tiešā veidā veicina darbaspēka trūkumu. Šis pievilcīguma trūkums PIA programmās saasina darbaspēka trūkumu, kas kavē ekonomikas produktivitāti un izaugsmi. Profesionālās orientācijas stiprināšana skolās ar tādiem pasākumiem kā PIA darba “ēnošana” un došanās pie darba devēja apmācību nolūkā varētu būtiski uzlabot studentu informētību par profesionālajām iespējām un palielināt PIA pievilcību. Veicot būtiskas augstākās izglītības reformas, Lietuva ir veikusi pasākumus, lai palielinātu augstākās izglītības atbilstību darba tirgum, taču uzlabotus rezultātus attiecībā uz atbilstmi darba tirgus pieprasījumam var sagaidīt, sākot no 2028. gada. Lai novērstu prasmju trūkumu un darbaspēka trūkumu, ir būtiski pastāvīgi stiprināt pieaugušo izglītības atbilstību darba tirgum un tvērumu, jo īpaši attiecībā uz bezdarbniekiem, mazkvalificētiem darba ņēmējiem un citām neaizsargātām grupām.

- (39) Pastāvīgs bezdarbs, tostarp ilgstošs bezdarbs, liecina par trūkumiem aktīvas darba tirgus politikas darbībā. Lietuvā pieprasījums pēc aktīvas darba tirgus politikas pastāvīgi pārsniedz faktisko dalībnieku skaitu, un tas negatīvi ietekmē šīs politikas tvērumu un līdz ar to arī bezdarbnieku integrāciju darba tirgū. Lai gan aktīva darba tirgus politika lielā mērā ir atkarīga no ES finansējuma, šis finansējums tiek izsmelts, kas kopā ar nepietiekamu budžeta piešķirumu un augošām politikas izmaksām ir galvenie faktori, kuru dēļ aktīvās darba tirgus politikas tvērums ir zems. 2025. gadā dalība šajās politikas jomās samazinājās līdz gandrīz vienai trešdaļai no 2024. gada līmeņa, un paredzams, ka arī 2026. gadā tā saglabāsies šajā līmenī. Valsts finansējuma palielināšana un ilgtspējīga finansēšanas modeļa izstrāde varētu uzlabot aktīva darba tirgus politikas tvērumu un palīdzēt samazināt bezdarbu. Strauji novecojoša sabiedrība un prognozētā darbaspēka samazināšanās prasa papildu centienus, lai veicinātu personu ar invaliditāti, jauniešu, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu, un citu neaizsargātu grupu integrāciju darba tirgū, un šiem centieniem ir jābūt plašākiem nekā aktīvai darba tirgus politikai. Šo problēmu risināšana arī palīdzētu atbalstīt augšupēju sociālo konvergenci atbilstoši Komisijas dienestu otrā posma valstu analīzei, pamatojoties uz sociālās konverģences sistēmu ¹⁷.
- (40) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm 2026. gadā ieteica rīkoties, tai skaitā izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai īstenotu 2026. gada ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku. Attiecībā uz Lietuvu 1. ieteikums palīdz īstenot pirmo, otro un trešo ieteikumu par eurozonu, 2. ieteikums palīdz īstenot ceturto ieteikumu par eurozonu, 3. ieteikums palīdz īstenot piekto, septīto un vienpadsmito ieteikumu par eurozonu, 4. ieteikums palīdz īstenot septīto ieteikumu par eurozonu un 5. un 6. ieteikums palīdz īstenot piekto ieteikumu par eurozonu,

¹⁷ [SWD\(2026\) 122 – Otrā posma valstu analīze par sociālo konvergenci saskaņā ar sociālās konverģences sistēmu \(SCF\)](#), 2026.

AR ŠO IESAKA Lietuvai 2026. un 2027. gadā rīkoties šādi.

1. Veikt pasākumus neto izdevumu kontrolei, lai tie atbilstu maksimālajiem pieauguma tempiem, ko Padome ieteica 2025. gada 8. jūlijā, ņemot vērā novirzi, ko Komisija reģistrējusi 2025. gadā, un būtisko novirzi, ko tā prognozējusi 2026. gadam attiecībā pret ieteikto neto izdevumu maksimālo apjomu, vienlaikus izmantojot Padomes aktivizētajā valsts izņēmuma klauzulā paredzēto elastību. Palielināt kopējos aizsardzības un drošības izdevumus un gatavību, vienlaikus nodrošinot parāda ilgtspēju un izdevumu efektivitāti, kā arī pakāpeniski pielāgojot budžetu, lai uzturētu strukturāli lielākus aizsardzības izdevumus. Nodrošināt, ka pasākumi, kas veikti, lai mazinātu enerģijas cenu kāpuma ietekmi, ir pagaidu pasākumi, kas vērsti uz neaizsargātu mājāsaimniecību aizsardzību vai energoietilpīgu uzņēmumu vajadzību risināšanu, saglabā stimulus taupīt enerģiju, un ka to fiskālās izmaksas ir saderīgas ar saistībām saskaņā ar ES fiskālo sistēmu. Turpināt palielināt vispārējās valdības ieņēmumus, palielinot to nodokļu nozīmi, kas mazāk kaitē izaugsmei, uzlabojot nodokļu saistību izpildi, ko panāktu, vēl vairāk racionalizējot un vienkāršojot īpašos nodokļu režīmus un turpinot pakāpenisku atteikšanos no nemērķtiecīgām fosilo degvielu subsīdijām. Nodrošināt pienācīgu finansējumu veselības aprūpei, sociālajai aizsardzībai un vispārējiem sabiedriskajiem pakalpojumiem un uzlabot sociālo pakalpojumu un veselības aprūpes iestāžu finansēšanas modeļus.
2. Nodrošināt saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu īstenoto reformu un investīciju nepārtrauktību. Saglabāt īstenošanas tempu kohēzijas politikas programmās, attiecīgā gadījumā balstoties uz pārdali stratēģiskajām prioritātēm un elastības iespējām, par kurām panākta vienošanās kohēzijas politikas satvara vidusposma pārskatīšanā. Risināt unikālās sociālekonomiskās, drošības un civilās sagatavotības problēmas, kas skar reģionus pie ES ārējās austrumu robežas, tostarp pievērsties vajadzībai investēt divējāda lietojuma infrastruktūrā.

3. Uzlabot mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi finansējumam, tostarp stimulējot konkurenci finanšu pakalpojumu jomā, uzlabojot kapitāla tirgus likviditāti, veicinot lielāku līdzdalību finanšu tirgos. Veicināt privātās investīcijas pētniecībā un izstrādē, tostarp pārskatot esošos nodokļu stimulus. Izstrādāt stimulus uzņēmējdarbības un zinātnes sadarbībai, cita starpā stiprinot publiskās zinātniskās bāzes spēju veicināt uzņēmējdarbības inovāciju. Stimulēt uzņemšanu pēcvidusskolas izglītības *STEM* jomās, jo īpaši sievietēm. Novērst reģionālās atšķirības, stiprinot institucionālo atbalstu un stimulus, lai veicinātu pašvaldību sadarbību kopīgu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā un piesaistītu investīcijas reģioniem.
4. Vēl vairāk samazināt atkarību no fosilā kurināmā un importētās enerģijas un nodrošināt pietiekamu jaudu elektrotīklā un piekļuvi tam, lai atbalstītu atjaunīgās enerģijas izvēršanu. Paātrināt un paplašināt ēku renovāciju, tostarp novēršot trūkumus īstenošanā, piemēram, darbaspēka trūkumu. Veicināt pāreju uz tīru rūpniecību un pāreju uz aprites ekonomiku, tostarp palielinot resursu produktivitāti. Paātrināt transporta, jo īpaši autotransporta un dzelzceļa, dekarbonizāciju, tostarp pabeidzot *Rail Baltica* izveidi, un uzlabot sabiedriskā un ilgtspējīga transporta koordināciju un pievilcību, lai palielinātu tā izmantošanu.
5. Stiprināt piekļuvi primārajai un kopienā balstītajai aprūpei un palielināt veselības un ilgtermiņa aprūpes speciālistu pieejamību, jo īpaši attālos apgabalos. Novērst ienākumu nevienlīdzību un nabadzību, palielinot sociālās aizsardzības sistēmas tvērumu un adekvātumu, turpinot attīstīt sociālo pakalpojumu centralizētu uzraudzības sistēmu un paplašinot kvalitatīvu cenas ziņā pieejamu un sociālo mājokļu klāstu.

6. Uzlabot vispārējās izglītības sistēmas kvalitāti, taisnīgumu un efektivitāti, jo īpaši novēršot sekmju atšķirības starp pilsētām un laukiem, vienlaikus palielinot skolotāja profesijas pievilcību nolūkā novērst darbaspēka nepietiekamību. Novērst prasmju trūkumu, palielinot augstākās izglītības atbilstību darba tirgum, palielinot PIA pievilcību, uzlabojot pieaugušo izglītību, tostarp neaizsargātām grupām, un palielinot aktīvas darba tirgus politikas tvērumu.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs/priekšsēdētāja*
